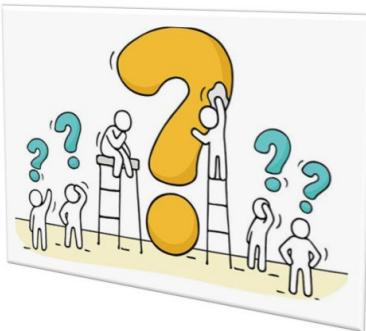

PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ

Problem: Giderilmek istenen her güçlük bir problem olarak basitçe tanımlanmaktadır. Bir durumun problem olarak tanımlanabilmesi için iki koşulu taşıması gerekmektedir:

1. Kişide rahatsızlık uyandırmalıdır.
2. Birden fazla çözüm yolu olmalıdır.

Problem dendiğinde aklımıza yalnız matematik alanındaki problemler gelmez. Yaşam bir dizi problemin çözümlerini gerektirir. Problem, bireyin varmak istediği bir amaca ulaşmasına ket vuran engeller olduğu zaman ortaya çıkar. Örneğin sinemaya gitmek istiyorsunuz, fakat yanınızda yeterli para yok. Bu örnekte amaç sinemaya gitmek, engel ise para yokluğudur. Bu ve buna benzer problemler günlük hayatta rastladığımız ve çözüm aradığımız problemlerdir. Problemler uzun süreli, kısa süreli, basit veya karmaşık olabilir. Duygusal, ekonomik ve bedensel problemler olabilir. Bu farklı problem türleri birbirleri içine karışarak büyük karmaşık problemler haline dönüşebilirler. Problemlerin çözümleri, problemin türü ve karmaşıklığına göre değişir. Bazı problemler tamamen mantık yoluyla çözülür, bazı problemler duygusal olgunluğu gerektirir. Bazı problemler ise olaylara yeni bir algılama açısından bakmayı gerektirir. Problem çözümleri arasındaki ortak yan amaca ulaşmaya ket vuran engeli ortadan kaldırmaktır. Öyle görünüyor ki, problemler hayatımızın değişmez unsurlarından ve bizim bunlardan kaçmamız mümkün değil. O zaman yapılması gereken bu problemlerle *baş etmesini* öğrenmektir. Bir başka anlatımla, problem çözme becerilerini kazanmak ve bu problemleri çözmektir. Çünkü insanın problemsiz bir hayat yaşaması düşünülemez. Hatta, insan yaşamı bu problemlerle canlanır. Problemlerin olmadığı bir dünyada insanlar bir şeyler için

lemler hayatımızın değişmez unsurlarından ve bizim bunlardan kaçmamız mümkün değil. O zaman yapılması gereken bu problemlerle *baş etmesini* öğrenmektir. Bir başka anlatımla, problem çözme becerilerini kazanmak ve bu problemleri çözmektir. Çünkü insanın problemsiz bir hayat yaşaması düşünülemez. Hatta, insan yaşamı bu problemlerle canlanır. Problemlerin olmadığı bir dünyada insanlar bir şeyler için

Problemleri Çözme Becerisinin Amaçları:

Öğrenmeyi edilgen bilgi ailesi olmaktan çıkarıp aktif, özgür ve kendi kendine öğrenen ve problem çözen kişi yaparak eğitim programının vurgusunu öğretmekten öğrenmeye kaydırabilme,

Ezberlenmesi gereken bilgiyi sınırlandırıp, bireyin yüklü içerikler yerine çözülecek problemlerle karşı karşıya bırakarak yeni bilgiler edinmesini sağlayacak beceri ve tutumları geliştirmesini sağlayabilme,

Bireylerin problemlerini çözmeleri için kolaylaştırıcı ortamlar hazırlaması ve işbirliği yapabilmesidir.

Problem çözme becerisi. bireyin birey olma ve çevresiyle baş etme sürecinde en belirleyici rollerinden birisidir. Bu bağlamda, insanlığın gelişimi ve refahı da bu üstün yeteneğin geliştirilmesine bağlıdır. Çünkü insanoğlu çevresiyle ve sorunlarıyla kendi gücüyle, kendi problem çözme gücü çerçevesinde baş etmek zorundadır. Bunun oluşmasında da kişinin problemleriyle etkili bir biçimde baş etme konusundaki kendini değerlendirmesi son derece önemli rol oynamaktadır. Öyle ki, problem çözmede olumlu benlik algısına sahip olan kişiler, gerçek problem çözme becerisinde de çok daha başarılı olabilecektir. Çünkü, "ben problemlerimle baş edebilirim, bu problemler başa çıkılmayacak korkutucu şeyler değil, bunlarla baş edebilmek büyük ölçüde bana bağlı" vb düşünceler içinde problemlerine eğilen, akılcı bir bakış açısıyla yaklaşan kişinin, sırf bu yaklaşımı bile, daha sağlıklı düşünebilmesini ve etkili çözümleri bulabilmesini sağlayıcı olabilmektedir.

Yaratıcı Problem Çözme Yöntemi:

Yaratıcı problem çözme yöntemi Alex Osborn'un 1930'lu yıllarda ortaya attığı beyin fırtınası tekniği ile başlamıştır. Daha sonra, bu yöntem üzerine çalışan Treffinger, Isaksen ve Dorval (2006) tarafından geliştirilmiştir. Yaratıcı problem çözme yöntemi şu aşamaları kapsamaktadır:

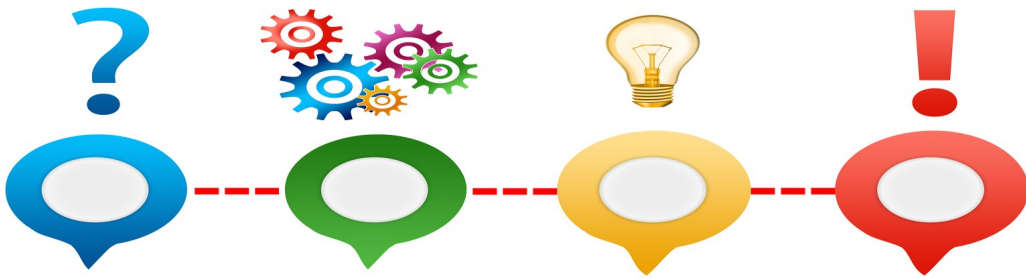
1. Problemi anlama: Doğru soruyu sorma, doğru problem üzerinde çalışma ya da cevap üretecek bir problem cümlesi kurmayı içerir. Bu aşamanın üç alt basamağı vardır: Problem bulma, veri toplama, problemi tanımlama.

2. Fikir üretme: Burada amaç, bir problem cümlesini belirleyerek potansiyel çözüm olabilecek fikir üretme aşamasına geçmektir.

4. Test etme: Hazırlanan uygulama planının test edildiği ve sonuçların değerlendirildiği aşamadır.

3. Harekete geçmek için plan yapma: Birden fazla yeni ya da işe yarar seçenek varsa bunları analiz etmek, yararlı bir çözüm formunda sadeleştirerek yeniden tanımlamak gerekmektedir. Bu aşamada önemli olan başarılı bir uygulama planı ya da çözümü sunacak en iyi yeni ya da işe yarar olasılığa şans tanımaktır.

Yaratıcı problem çözümede amaç, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve analitik düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi, geliştirilen bu becerilerin ilgili süreçler ve disiplinlerde kullanılmasıdır (Özkök, 2005). Yaratıcı problem çözme süreci, problem çözme sürecinden farklı olarak daha ayrıntılı bir planlama, tekrar tekrar başa dönüp değerlendirme yapma ve farklı olanı bulma çabasını içermektedir.

ÖRNEK PROBLEM

Hazırlanmanız gereken bir merkezi sınav olduğu halde ders çalışmak istemediğinizi düşünün. Bu durumun sizde rahatsızlık uyandıran ve birden çok çözümü olan bir problem olduğunu varsayalım. Şimdi bu sorunumuzu Yaratıcı Problem Çözme Yöntemi ile yan tarafta ele alalım. Aşağıdaki örnek problemlerden seçtiğiniz bir maddeyi de sizlerden yandaki şekildeki gibi 4 aşamada incelemenizi istiyoruz.

Ders çalışmamız gerektiği halde neden ders çalışmak istemediğimizin cevabını verdiğimizde problemi anlamlandırmış olacağız

Ders çalışma isteğimi artırmak için neler yapabilirim. (Küçük notlar tutup odamda muhtelif yerlere asmak, hayalimizdeki mesleği, aracı düşünmek gibi)

1. Problemi anlama:

2. Fikir üretme:

4. Test etme:

3. Harekete geçmek için plan yapma:

Ders çalışma planına uyup uymadığımı denemek için haftalık hedeflerime ulaşmak için ders çalışmaya başlayabilirim.

Ders çalışma isteğimi artırmak için uygulanabilir günlük, haftalık ve aylık hedefler koyup bunlara ulaşmak için bir ders çalışma planı oluşturacağım.

ÖRNEK PROBLEMLER:

1. Arkadaşlarıma HAYIR diyemiyorum. Çok üzülüyorum.
2. Kardeşimle her zaman tartışıyoruz. Hiç anlaşamıyoruz.
3. Vücudumdan siviller çıkıyor.
4. Üst komşumuzun çocukları evde çok gürültü çıkarıyor.
5. Sağlık sebeplerinden dolayı evden çıkamıyoruz evde canım çok sıkılıyor.

SIRA SİZLERDE: Şimdi sizde rahatsızlık uyandıran ve birden çok çözümü olan bir probleminizi düşünün. Bu problem; ebeveynlerinizle yaşadığınız sorunlar olabilir, derslerle, sınavlarla, iletişimle, arkadaşlarınızla vb. alakalı konularda olabilir. Bu problemlerle başa çıkmak için önceden neler yaptığınızı düşünün ve bunları kağıda yazın. Ardından bu problemlerinizle başa çıkmak için yukarıdaki yaratıcı problem çözme tekniklerini kullanarak baş etmeyi kağıt üzerinde planlayın ve aradaki farkı gönüllü olarak bizimle paylaşabilirsiniz.

KAYNAKÇA:

- Aslan, E. (2001). Torrance yaratıcı düşünce testi'nin Türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Aslan, E., Aktan, E. ve Kamaraj, I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem çözme becerisi üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 37-48.
- Özkök, A. (2004). *Dış disiplinlerarası yaklaşıma dayalı sanat eğitimi yaratıcı problem çözme becerisine etkisi ve bir model önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 159-167.
- Öztürk, S. K. (2007). *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl:2004 Sayı:10